

FARKASFALVY DÉNES APÁT

1936 június 23 – 2020 május 20

„Örök bort csak a szív ad, e múltba hanyatló emberi prés” – mondja Rilke Farkasfalvy Dénes fordításában. Egy másik Orfeuszhoz írt szonettben a költő (és Farkasfalvy) így biztatja önmagát: „Akármelyik képpel is leszel egy bensőleg, / (akárcsak egy percre, mikor kín tüze ég), / érezd, mi az egész: a dicséretből szőtt szőnyeg.” Dénes apát sokak számára megtestesítette ezeket a szavakat, melyekkel kicsalta szívünkől a számunkra olyan nagyon

szükséges igazságot és a saját életét és a miénket gyönyörű tapétává szőtte.

Farkasfalvy (Miklós) Dénes 1936 június 23.-án született Székesfehérváron. Édesapja Farkasfalvy István, édesanyja Knazoviczky Mária. Miklós volt a legfiatalabb, három testvére, István, György és Mária után született. A ciszterci rend noviciátusába 18 éves korában lépett, 1955 március 19-én és ciszterci szerzetes maradt 65 évig, 2020 május 20-án bekövetkezett haláláig.

Miklóst a ciszterci élet szépsége nagyon hamar megragadta. Fiútestvéreivel együtt ciszterci iskolába járt egészen az 1948-ban bekövetkezett államosításig. Először 1949 húsvétján, tizenkét évesen látta meg Zircet, amelyet akkor már a feloszlítás veszélye fenyegetett. Megismerkedett a zsolozsmával, a rendtagokkal és a monostori élettel. Mindez olyan mélyen megfogta Miklóst, hogy elhatározta: szerzetes, pap és tanár lesz, olyan mint ezek a ciszterciek. „Soha nem találtam

okot arra, hogy ezt az elhatározásomat megkérdőjelezzem, és soha nem bántam meg. Bizonyos értelemben ez a két nap meghatározta az életemet,” írta később.

A ciszterci iskolákat elvette a kommunista állam, de a külföld számára kirakatként meghagyta az ezeréves pannonhalmi bencés apátságot és annak gimnáziumát. Miklós idejárt gimnáziumba, mint zirci oblátus. A tanárok magas szellemi műveltsége, a szerzetesek aktív jelenléte és élete nagyban elősegítette Miklós lelki és szellemi fejlődését. A zirci monostor hivatalosan megszűnt 1950 október 15-én, ám 1955 tavaszán Miklós „belépett” a „földalatti” illegális noviciátusba, amelyet a börtönbe zárt apát helyetteseként a szentéletű és bölcs ’Sigmund Lóránt atya vezetett. Frater Dénes (ezt a rendi nevet nem volt szabad használnunk és senkinek nem volt szabad tudnia arról, hogy rendtagok vagyunk, csak azoknak a ciszterci atyáknak, akik tanították a noviciusokat) Budapesten, a szüleinél lakott és hogy fedezze monasztikus kilétét, beiratkozott a jogi egyetemre.

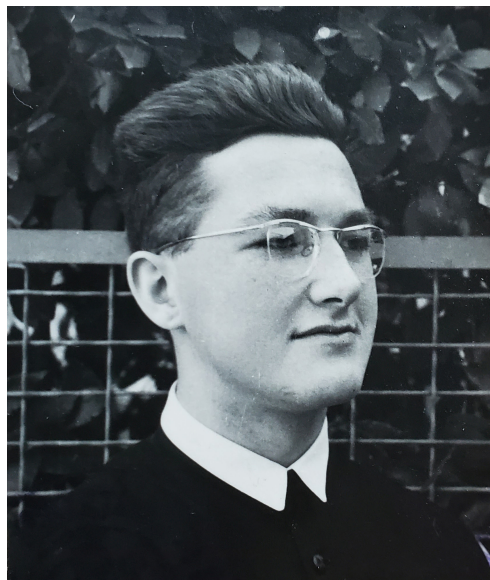
Az 1956-os hatalmas diáktüntetésen Dénes is ott volt diáktársaival együtt, de a forradalom

leverése után noviciusmestere, Lóránt atya tanácsára elmenekült az országból, ahol teológiai tanulmányainak folytatása és pappászentelése egészen bizonytalanná vált. Ausztrián keresztül Rómába utazott több ciszterci novendéktársával együtt, és beiratkozott a Sant' Anselmo pápai egyetemre ahol 1962-ben summa cum laude doktorált teológiából.

Nagyon szerette a teológiát és a biblikus tudományok művelését küldetésének tartotta. Ám csak később és megszakításokkal tanulhatott a római Insitutum Biblicumon (1974–75, 1984–85), miközben az iskola és a dallasi monostor súlyos terheit hordozta. Kiváló teológussá képezte magát, és maradandót alkotott a Szentírás, Mária misztériuma és Szent Bernát teológiájának megértésében. 16 könyvet és számtalan cikket publikált magyar és angol nyelven. Munkásságára felfigyelt Szent II. János Pál pápa és kinevezte a Pápai Biblikus Bizottság tagjává. Tízéves tagsága (2003–2013) alatt több fontos meglátással gazdagította a bizottság munkáját. Magyar zsolozsma fordítása 3 kiadást ért meg, ezenkívül lefordította a római breviarium canticumait és egy kötetnyi liturgikus himnuszot. Laikusok számára egy magyar breviáriumot szerkesztett, amelyet még ma is sokan használnak. A dallasi ciszterci gimnáziumban megalkotta a hittantantervet és sok osztály számára megírta a tankönyvet is. Az 1960-as években időnként tanított a dallasi katolikus egyetemen is, 2004-től pedig rendszeresen, egészen 2019-ig.

Akik csak teológiai munkáját ismerték, nehezen hitték el, hogy Dénes atya mindezt csak szabadidejében, napi munkája végeztével tette. Miután 1961 július 9-én Lilienfelden pappá szentelték, 1962-ben apátja Dallasba rendelte és arra kérte, szerezzen mesterfokozatot matematikából, hogy az akkor induló iskolánkban taníthasson. A Fort Worth-i Texas Christian University-n tanult, miközben a St. Mary of Namur apácák anyaházában lakott és káplánkodott. 1965-ben végzett és attól kezdve matematikát tanított az iskolánkban. Számára ez nem csak tanítást jelentett, hanem alkalmat adott arra, hogy Dénes atya legalább röviden az iskola diákjainak a lelkébe nézzen. Amint a dallasi ujság írta, „Dénes atya lelkeket faragott.” Hatásának egyik titka az volt, hogy sokoldalú, kivételes tehetségét mindig alárendelte a közösség javának, és ezért hajlandó volt engedelmessé válni és mindig azt választani, amit a közösség érdeke megkívánt.

Dénes atya kétszer szolgált igazgatóként (1969–74 és 1975–1981 között) és négy osztálynak volt osztályfőnöke (1974, 1981, 1982, 1991). Az iskolára tett döntő és tartós hatása szinte felmérhetetlen. Bár nem ő alapította az iskolát, határozott, erélyes és világosan látó egyénisége, értelmes, bár egyeseknek fájó döntései rendet, nyugalmat és bizalmat teremtett iskolánk kezdeti, zűrzavaros levegőjében. A tanári kart megújította, összefogta, ugyanakkor magas nevelői és szellemi ideálokat tűzött elénk és elvárta, hogy mindenki teljes lélekkel és erőbefektetéssel dolgozzék. Igazgatósága alatt érte el először az iskola az alapítók

Rómában, 1957

által megálmodott nívót. Nemcsak tornacsarnokot épített, és kiváló, évtizedekig kitaró laikus tanárokat szerzett, hanem közösséget formált, az osztályok és az iskola közösségét. Mindez nem ment nehézségek és komoly akadályok nélkül, de Dénes atya lefektette az alapokat, amelyre a későbbi igazgatók építhettek. Dénes atya tapasztalatból tudta, mennyire fontos az, hogy valaki a fiatalok nevelésének szentelje életét és ezért minden várakozás ellenére sikerre vitte elődei sok fáradozását, megőrizte és továbbfejlesztette a papi és nevelői szolgálat magyar ciszterci hagyományát.

A dallasi monasztikus közösség 1988 április 4-én az első apát, Nagy Anzelm nyugalombavonulása után Dénes atyát apátjává választotta, és ő háromszori újraválasztással apátunk maradt 2012-ben bekövetkezett nyugalomba vonulásáig. Dénes apát új hivatalában is nagy kihívásokkal nézett szembe. Kevés volt a fiatal rendtag, nagyon kevesen léptek be és maradtak meg 1975 és 2003 között. Ugyanakkor a zirci anyamonostor helyreállítása miatt 1989-ben a magyar atyák egy része a hazatérésen gondolkodott. De Dénes atya látta, hogy az ő hivatása az, hogy egy maradandó otthon látomását adja meg nemcsak a menekült magyar cisztercieknek, hanem az érdeklődő amerikai fiataloknak is. Első osztályának egyik volt diákja egy nap azzal állított be az apáti irodába, hogy nekik a monostor iskolát adott, ők pedig egy templomot akarnak adni a közösségnek. Elindult a pénzgyűjtés, az apátot egy másik öregdiákkal, aki híres építésmérnök volt, átküldték Európába, hogy az ősi európai ciszterci templomokban ötletet gyűjtsön a templom formájához. Végül a bélapátfalvi templomunk ihlette meg az építést. Amint az óriási, két tonnás mészkösziklák egymásba illesztve egyre magasabbra emelkedtek, nyilvánvalóvá vált, hogy itt valaki maradandó otthont akar építeni.

A gyönyörű templommal együtt megszépült a napi zsolozsmamondásunk, ami fokozta a közösség jövőbe vetett bizalmát és elindított egy lassú, de észrevehető lelki megújulást. 2003 őszén, nem sokkal a templomszentelés tizedik évfordulója után, fiatalok csoportjai kérték minden évben felvételüket a monostorba, az iskolánkból, az egyetemről és máshonnan is. Dénes atya a rendtagok pozitív attitűdjének, és Lóránt atya meg a többi bebörtönzött és megkínzott cisztercinek, köztük elsősorban Endrédy Vendel apátúr közbenjárásának tulajdonította a nagy változást. Amikor ugyanis Lóránt atyát a pannonhalmi temetőből Zircre vittük, és a bazilikánkban újratemettük, Dénes atya kérte, hogy Lóránt atya imádkozzon ki 5 jó hivatást a következő 10 évben, különben kihal a monostor. Erre Lóránt atya (és a többi mártírsorsú ciszterci) 10 kiváló hivatást küldött 5 év alatt. Emellett azonban azt is meg kell említenünk, hogy Dénes atyához sok fiatal jött tanácsért, lelki vezetésért az iskolából és az egyetemről. Ezek közül azután többen noviciusok lettek.

Dénes apát látta a nagy történeti összefüggéseket és a legmagasabb ideálok megvalósítására törekedett, ugyanakkor erősen gyakorlati ember volt. Sem magának sem másoknak nem engedte meg, hogy álmodozzanak vagy elcsüggedjenek. Abban a könyvben, amelyet halála előtt egy évvel írt a monostor és iskola történetéről, ezt mondja: „Úgy törekedj a kiválóságra, hogy vizsgálj meg a helyzetet és önmagadat, kerüld el a végleteket. Egyenlő távolságra maradj az önpusztító tökéletességtől és a középszerűség kultuszától. Az Istennek tetsző tökéletesség via media, (középút) a Krisztust követő alázat és szeretet gyakorlása.” Dénes apát mindenkire hatott, aki csak találkozott vele. Szent Bernátról mondták, hogy *amore terribilis et terrore amabilis* volt: „rettenetes volt, amikor szeretett és szeretetreméltó, amikor

elrettentett.” Nem sajnált semmi fáradságot, hogy megvalósítsa azt a visio pacist, a béke látomását, amelyet először kislátásában látott meg Zircen. Át akarta adni és tökéletesíteni mindazt, amit jónak talált a magyar ciszterci életben, nagylelkűen megosztotta önmagát sok léleknek, akik atyát, testvért és barátot találtak benne. Meggyőző tanuja volt a kereszténység igazságának és a monasztikus élet szépségének. Rajta keresztül az Úristen lényegesen hatott a monostor, az iskola és a katolikus egyetem életére, Dallas városára (gondoljunk arra, hogy 2016-ban megítélték neki a Catholic Foundation Award-ot) az egész Egyház teológiájára, rendünk történetére és számtalan lélekre.

Dénes atyát gyászolják Rendje és testvére Mária (Marika) akihez egész életében nagyon közel volt, unokahúgai és unokaöccsei (István, Miklós, Margit, Kinga és Zsolt). Gyakran találkozott Miklóssal és nagy érdeklődéssel kísérte kultúrkritikus írásait.

Dénes atya 2020 május 20-án halt meg miután hosszú ideig sokfajta betegségtől szenvedett. Végül a Covid-19 vírus okozta fertőzést szervezete már nem tudta legyőzni. Utolsó óráiban rendtársai a rózsafüzért imádkozták a templomban és több rendtárs kísérte el haláláig, akik legalább szobája ablakán át lehettek mellette a kórházban.

A rózsafüzért május 24-én vasárnap este 7:30-kor mondjuk a templomunkban. Gyászmise és temetése a monostor kriptájában május 25-én hétfőn délután 2 órakor lesz. A jelen helyzetben a rózsafüzért és temetést csak a rendtársak jelenlétében tarthatjuk, de a szertartásokat közvetítjük, és a Cistercian Dallas Youtube csatornán követhetők. A járvány megszűnte után tartunk majd csoportos megemlékezést is.